

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Περιγραφή των χειρογράφων του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών του Β.Ι.Ε.

Ευγενία Ρέγκου-Σγουρού

doi: [10.12681/er.9619](https://doi.org/10.12681/er.9619)

Copyright © 2016, Ευγενία Ρέγκου-Σγουρού

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ρέγκου-Σγουρού Ε. (2016). Περιγραφή των χειρογράφων του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών του Β.Ι.Ε. *The Gleaner*, 1, 238-242. <https://doi.org/10.12681/er.9619>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ Β.Ι.Ε.*

1. Χαρτ., 29×18,5, σσ. 346 ἔτ. 1724 - 1821

Κατάστιχον τῆς ἐν Λευκάδι μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου στὸ Λειβάδι.

σ. 3. «Κατάστιχον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου: λειβάδι:»

σ. 10 - 134. Πράξεις τῶν ἐτῶν 1724 - 1821 ἀφορῶσαι κυρίως εἰς ἐκμισθώσεις.

σ. 332 - 339. Σημειώσεις τῶν ἐτῶν 1770 - 1802 ἀφορῶσαι εἰς εἰσπράξεις ἐδαφονομίων ὑπὸ τῆς μονῆς.

Καθ' ὄλον τὸν κώδικα εἰς τὸ 1^ο τῶν φύλλων σφραγίς (πτερωτὸς λέων τῆς Βενετίας κατ' ἐνώπιον κρατῶν εὐαγγέλιον). Ἐν σ. 345 ἑτέρα σφραγίς (δικέφαλος ἀετὸς καὶ ἐπιγρ.: Κ ΓΛΕ[ΝΗΣ] — Βλ. ὑπογράφας ἐν σσ. 85, 86, 92, 94 — Πρόκειται περὶ τοῦ Καλλιστράτου Γλένη). Ἐν σσ. 81, 82, 85, 96, 97, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 123, 124, 126 μεταγενεστέρα σφραγίς (πτερωτὸς λέων καὶ ἐπιγρ.: BOLLO FISSO VISTO | PER VALORE DI.— Παραπλεύρως σημεῖωμα Ἰταλιστὶ ἐπαναλαμβανόμενον σταθερῶς· χρονολογία: 12 Novembre 1847· ἀλλὰ καὶ δύο σημεῖωματα τοῦ 1848).

Α. Χάσμα 5 φύλλων μετὰ σ. 12. Ἀριθμησις τῶν σελίδων διὰ συγχρόνων πρὸς τὸν κώδικα χειρῶν (μέχρι σ. 82· οἱ ὑπόλοιποι ἀριθμ. ἀπεκόπησαν κατὰ τὴν στάχωσιν). Αἱ σελίδες 4 - 9, 23, 25, 27 - 28, 39 - 43, 75, 80, 84, 88, 112, 128, 135 - 331, 333, 337, 340 - 343 ἄγραφοι. Ὁ κώδιξ γεγραμμένος ὑπὸ διαφόρων ἀγροίκων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χειρῶν. Κατάστασις πολὺ καλή. Στάχωσις χαρτονίνη—δερματίνη.

Δωρεὰ Χ. Δρακοπούλου (1961).

2. Χαρτ., 16×10,5, σ. 10'+IV+290, στ. 17 - 16 ἔτ. 1815

α'

σ. 3'. «Ποδηγία ἀσφαλῆς. Ἐγχειρίδιον ἀριστον περιέχον ἔρευναν περὶ ἀληθοῦς θρησκείας, ἔτι δὲ ἀποκρίσεις τινὰς ἐπωφελεῖς, καὶ συνοπτικὴν τινὰ ἱστορίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τινὰς στιχουργίας διδακτικὰς. Φιλοπονηθὲν παρὰ τοῦ εὐγενοῦς ἄρχοντος κυρίου Βασ. Τζεβερεῖ [—Βασιλείου Ποσειδωνίου], καὶ παρὰ ἐκκλησιαστικῶν ἁγίων πατέρων ἀκριβῶς θεωρηθὲν, ἐν Βουκουρεστίῳ ,αἰε' (=1815) Παρὰ δὲ τοῦ εὐγενοῦς ἄρχοντος Μεγάλου Βιστιαρίου κυρίου Στεφάνου Μπέλου τύποις ἐκδοθὲν», (βλ. Litzica - Camariano, *Catal. Manusct. Grec.*, II, σ. 175, 1041).

* Ἡ περιγραφή τῶν χειρογράφων ἐγένετο ὡς ὑποδεικνύεται εἰς τὸν Ὁδηγὸν Καταλόγου Χειρογράφων τοῦ Α. Πολίτη, Ἀθήναι 1961, σ. 105 - 113.

σ. 7. «Τῷ εὐγενεστάτῳ καὶ ὡς ἀδελφῷ μοι περιποθῆτῳ ἄρχοντι Μεγάλῳ Βιστιαρίῳ κυρίῳ Στεφάνῳ».

σ. I. Προοίμιον. Ἐρχ.: Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ πρώτη ἀνατροφή τῶν νέων κάμνει μεγάλην καὶ βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἰδεῶν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

σ. 1. «Ἐρευνα περὶ ἀληθοῦς θρησκείας διὰ τοῦ κριτηρίου τοῦ νοός».

β'

σ. 63. Ἀντίγραφον ἀποκριτικοῦ γράμματος πρὸς τινὰ φίλῳ δυσχεραίνοντα ἐπὶ τῇ κυριευούσῃ ἀδιαφορίᾳ περὶ τε μελλούσης ζωῆς, καὶ κρίσεως, καὶ κληρονομίας οὐρανοῦ βασιλείας διὰ τῆς θείας ἡμῶν Πίστεως». Ἐρχ.: Ὁ Παντοκράτωρ καὶ ὑπεράγαθος Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν οὐράνιος δύο τρόπους μεταχειριζόμενος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ αἰωνίου εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου.

σ. 120. Ἀντίγραφον συνοπτικῆς ἱστορίας περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου ἀγίας Ἐκκλησίας, τῆς τε ἤδη καταστάσεως αὐτῆς, ἐσόδων τε καὶ ἐξόδων, καὶ πολιτικῆς δυνάμεως, καὶ διοικήσεως». Ἐρχ.: Ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ διαφόρων ἀνθρωπίνων παθῶν ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἄγκαλα καὶ νὰ περιέπεσεν εἰς διαφόρους καταδρομὰς ἐθνῶν.

γ'

Ἐν ἀναριθμ. φύλλῳ πρὸ τῆς σ. 205: «Τὰ στιχοιργικὰ τοῦ φιλογενοῦς Βσ. Τζεβερεῆ, αἰωί' (=1815), εἰς Βουκουρέστι. σ. 205. Περὶ τῆς ἀνεπιστήτου παρόδου τῆς ζωῆς ἡμῶν. σ. 213. Νουθεσία πρὸς καταχρωμένους τὰ γηρατεῖα. σ. 220. Κατὰ ἀνευχαριστίας τοῦ βίου. σ. 238. Ἀλληγορικὴ ἱστορία περὶ ἀνθρώπου, ὠφέλιμος. σ. 283. Ἐρμηνεῖα τῆς ἀλληγορικῆς ταύτης ἱστορίας. (Τὰ δύο τελευτ. ἐκδ. ἐν Ὁρμῶ Σωτηρίῳ [1805], Βασιλείου Ποστελνίκου, σ. 162 - 189).

Ἐν σ. 290. Imprimatur . . . . . 26 März 1818.

A. 19⁸ [χ' κνγ δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν] (13ον¹²). Ἀρίθμησις τῶν σελίδων διὰ χ' (;). Γ ρ α φ ἡ ἐπιμελής, μικρογράμματος, συνεπτυγμένη. Κα τ ά σ τ α σ ι ε ἀρίστη Ἀ σ τ ά χ ω τ ο ν.

Δωρεὰ Χ. Δρακοπούλου (1961).

3. Χαρτ., 19×11,5, σσ. 4' +180 ἔτ. 1819

[Κ. Μπέλλιου] Ταξιδιωτικὸν ἡμερολόγιον:

σ. 3'. «1819: Μαῦτου 21: πρωὶ εἰς τὰς 7^{1/2} ὥρας ἐμίσεισα διὰ Ἰταλίαν, ἐξακολουθῶν τὸν παρακατιὸν δρόμον τῆς πόστας.

πόσαι

Neüdorf . . . . . Triest.

35^{3/4}, ἀπὸ Βιέννης ἕως Τριέστι».

σ. 27. «Αἱ πόσαι ἀπὸ Τριέστι διὰ Βενετίαν».

σ. 59 - 157. Πάδοβα, Βιτσέντζα, Βερόνα, Μάντουα, Μόδενα, Βολονία, Φλωρεντία.

σ. 157. «Πιστόια, Λύκα, Πίζα, Λιβόρνο» (άτελ.— μέχρι Πίζης).

(Περιγραφή τῶν ἀνωτέρω πόλεων. Ἐκτενής ἡ περιγραφή Βενετίας καὶ Φλωρεντίας).

Α. Τετράδια μὴ ἀριθμούμενα. Ἀριθμησις σελίδων διὰ χ^ι. Γραφή πρόχειρος, μικρογράμματος καὶ συνεστραμμένη. Κατάστασις πολὺ καλή. Στάχωσις ἡμιδερματίνη.

Δωρεὰ Χ. Δρακοπούλου (1961).

4. Χαρτ., 17,5×11,5, φφVI+σ. 150

19ος αἰ.

1. (σ. 1) Εἰσαγωγή εἰς τὸ θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (εἰς κεφάλαια ιθ'). Ἀρχ.: Κεφ. α': Περὶ τοῦ κατὰ Μελωδίαν ποσοῦ. α'. Δύο τινὰ γνωρίζομεν συστατικὰ τῆς Μελωδίας, ποσὸν καὶ ποιόν. (σ. 52. σημειώσεις σ. 56, πίναξ τῶν κεφαλαίων).

Ἐπεταί: σ. 57. Διήγησις ὄνειρου.

2. (σ. 58) Ποιήματα ἐρωτικῆς καὶ πατριωτικῆς περιεχομένου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

σ. 58. «Ὡδὴ πρὸς τὸν σοφολογιώτατον Κύριον Ἀργύριον, διδάσκαλον Σερρών, ποιηθεῖσα παρὰ Γεωργίου Μιχαὴλ Χατζηγερούζιου».

σ. 59. «Δημητρίου Ἀργυρίου, ἡ δὲ ἀκροστιχὶς Χαράλαμπος καὶ Δημήτριος».

σ. 60. «Παρθενίου τοῦ Ἀθηναίου, Ἱεροδιακόνου τοῦ ἀγίου Σερρών, τοῦ ὁποίου τὰ φυσικὰ χαρίσματα, αἱ ἐπίκτητοι θεωρητικαὶ καὶ πρακτικαὶ ἀρεταὶ εἶναι ἀπερίγραπτα· ἀλλ' ὁ μισόκαλος δαίμων μᾶς τὸν ἐστέρησε διὰ πάντα εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας· ἀπέθανεν) εἰς Σέρρας 1827 Σεπτ. 14».

σ. 60. «Δημητρίου Ἀργυρίου καὶ τότε, ἡ δὲ ἀκροστ. Ἐμμανουήλ», σ. 61. ἡ δὲ ἀκροστ. Ἀργυριάδης. ἄχ!, σ. 62. Βωμός.

σ. 63. Ἀδήλων, «Ἀνεπίγραφον», σ. 65. «Ὁμοίως».

σ. 66. Δημητρίου Ἀργυρίου, ἀκροστ. Νάννος, σ. 67. ἄτιτλον.

σ. 68. Ἀδήλου, ἄτιτλον.

σ. 69. «Δημητρίου τοῦ Ἀργυριάδου καὶ τότε», ἄτιτλον.

σ. 70. «Ἐμμ. Φωιάδου· πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀργύριον ἀκροστιχίς».

σ. 70. Δ. Ἀργυρίου [Παπα] Ρίζου· εἰς ἐπιστολήν, σ. 71. Μονωδία, σ. 72 - 76. Ἄτιτλα (σ. 74, ἡ δὲ ἀκροστ. γλύτωσέ με ἄχ!), σ. 77. Ἀτελείωτον, ἀκροστ. Ἀργυριάδης, σ. 78. Ὀνειρον.

σ. 80. Ἀδήλων, ἄτιτλα (σ. 83. Τὸ μεῖδιμά της, σ. 84. Τραγουδάκι, σ. 85. Καὶ πάλιν εἰς τὸ μεῖδιμά της, σ. 86. Μία τὴν (;) ἀγρυπνία, σ. 87. Ἀκροστιχίς εἰς ὀκταετῆ φίλην μου. Ἦτοι μελαγχολικὸς χαιρετισμὸς εἰς τὴν ἀθώωτητα, σ. 88. Ἐπὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Τάσου ἐμπνεομένου, σ. 89. Ὁμολογία).

σ. 97. «Κουτζάκια, ἦτοι ἀποσπάσματα».

σ. 100. «Ἰωάννου τοῦ Πατρίνου· α', ἰδίας χερσίν», σ. 100. «β'. Τοῦ αὐτοῦ, ἰδίας χ:», σ. 101. αγ', ὄμ: ὄμ:».

σ. 103. Ἀδήλων, ἄτιτλα.

σ. 108. Δ. Ἐργυρίου. «Τῷ σεβασμιωτάτῳ καὶ προσκυνητῷ μοι γέροντι ἀγίῳ Σερρῶν Κυρίῳ Κυρίῳ, ἤχ. πλ. δ'» (οἱ τρεῖς πρῶτοι στίχοι μετὰ μουσικῶν σημαδίων).

σ. 110. «Δημητρίου Ἐργυρίου» καὶ τόδε, Χωρισμός».

σ. 111. «Ἀδέσποτον».

σ. 111. Δημ. Ἐργυρίου, Ἐγκώμιον Ἀστρονομικόν, σ. 112. Συννεφιά,

σ. 112. Εὐαισθησία, σ. 113. Ἀνθίστασις καὶ ἔπαινος, σ. 114. Ἀκροστιχίς,

σ. 114. Κίνδυνος θανάτου.

σ. 116. Ἀδήλων, ἄτιτλα.

σ. 119. Κοκκινάκη, Ἦ λυγερὸν καὶ κοφτερὸν σπαθί μου.

σ. 120. Ἀδήλων, ἄτιτλα (σ. 120. Βωβή, σ. 121. Ῥόβερετ.).

σ. 122. Ἀδήλου, Θρησκός τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Μάρκῳ.

σ. 124. Ἰωάννου Χ. Ν. Χαβιαρᾶ Χίου, ἄτιτλον.

σ. 124. Ἀδήλων, ἄτιτλα (σ. 126. Τῶν Μεσολογιτίσσαν παρθένων. Εἰς τὴν ἔξοδον. σ. 127. Ὠδὴ, ἡ ἀκροστ. τῆς ὁποίας λέγει Ἀθάνατε Α. Μιαούλη).

σ. 128. «Εἰς τὸν ἐνδοξότατον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον τοῦ μελαμπύγου ἥρωος Μάρκου Μπότσαρη ἀπαρηγόρητοι θρηνοὶ Χαραλάμπους Ἀριστοκλέους Πελοποννησίου.—Ἐν Ἀγκῶνι. Τῷ γ' ἔτει τῆς ἀνεξαρτησίας, ἀκωγ' (=1823) κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον».

σ. 133. Ἀδήλου, ἄτιτλον.

σ. 134. Α. Σούτσου, ὁ ἐξόριστος τοῦ 1831. Ὁ ὁδοιπóρος. Τὸ φίλημα.

σ. 135. Ἀδήλων, ἄτιτλα.

σ. 139. Δημ. Ἐργυρίου, ἄτιτλα (σ. 142. Ἡ δὲ ἀκροστ. Πηνελόπη, σ. 144.

Λατρεία ἢ Παράδοσις).

σ. 146. «Μπατρίνου ὡς ἐπιστολὴ πρὸς τέσσαρας φίλους του».

σ. 147. «Ἐνός Τουρούντζια Σιατιστίας», ἄτιτλον.

σ. 148. «Πίναξ τῶν περιεχομένων τραγωδιῶν».

(Πλεῖστα ποιήματα διαγεγραμμένα).

Προηγούνται ἐν τοῖς ἀναριθμ. φύλλοις διάφορα ποιήματα: φ. I: «Ἐκ τῶν τοῦ Νικολάου Ἐργυρίου καὶ σύ», ἄτιτλον, «Εἰς βίβλον τινὰ Σταμούλη. Καλλίνικος Ἐλασσωνίτης. Ἀκολουθοῦν στίχοι τινὲς τῶν Παν. Κοδρικᾶ, Ν. Πίκουλου, Κ. Κούμα. Ποιήματα γερμανιστὶ (χρονολ. 1833 - 1834).

φ. II^ν Σημειώσεις περὶ ἐκδόσεως βιβλίων τινῶν κατὰ τὰ ἔτη 1834 - 1835.

φ. IV. Βίος τοῦ Χρήστου Γεωργίου Δρακοπούλου (Ἐν τέλει: Ἔτος 1863, μὴν Μαρτίου 2 ἡμέραν Σαββάτου.)

Ἐν φ. I 1842 - 42 (;) (Μᾶλλον δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους γραφῆς τοῦ χειρογράφου, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τοποθετηθῆ μετὰ τῶν ἐτῶν 1831 [βλ. περιεχόμενον σ. 134] καὶ 1836. Ποιήματά τινὰ τοῦ Δημ. Ἐργ. Παπα Ρίζου ἐν τῷ χφ φαίνονται σχεδιάσματα τῶν ἐκδεδομένων ὑπὸ τὴν χρονολ. ταύτην [βλ. Βιβλ.]).

A. Δὲν ἀριθμοῦνται τετράδια. Χάσμα μετὰ σ. 91₁, 136₁ (ἢ λάθος κατὰ τὴν ἀριθμ.); Ἀριθμησις τῶν σελίδων διὰ δύο χειρῶν: σσ. 1 - 55=διὰ τῆς χειρὸς τῆς γραψάσης τὸν ἀρ. 1, 56 - 150=χ'. Ἡ χ' λαμβάνει: παραλ. τὴν ἀριθμ. μιᾶς σελίδος μετὰ τὴν 56 καὶ 107. Ἡ γ ρ α φ ῆ τοῦ ἀρ. 1 μικρογράμ-

ματος, επιμελής. 'Ο υπόλοιπος κώδιξ γεγραμμένος διὰ διαφόρων χειρῶν. 'Ενιαχοῦ χεῖρ Χρ. Δρακοπούλου. Κατάστασις σχετικῶς καλή. 'Αστάχων.

Ε. σ. 81. 'Αδελφή τῆς μητρός μου ζοῖσε ἀκόμη καὶ πλῆθος ἄλλο πολὺ τοῦτο εἶδον ἡμερᾶν ἐβδομάδος τεταύτην μηνὸς Δεκεμβρίου 11 ἔτος 1863. ὁ εἰδὼς ΧΓΔ [=Χρῆστος Γεωργ. Δρακόπουλος].

Πολλαχοῦ τοῦ κώδικος ὑπογραφαὶ Χρ. Δρακοπούλου.

Δωρεὰ Χ. Δρακοπούλου (1961).

Βιβλ.: Δημ. 'Αργυρίου Παπα Ρίζου, Πύρραμος καὶ Θίσβη, Τραγωδία εἰς πέντε πράξεις, ἣ προσετέθησαν καὶ τινὰ ποιημάτια. (1836) ('Ἐκδ. τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων τοῦ Παπα Ρίζου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων).

5. Χαρτ., 21,5×14,5, σσ. 328, στ. 19 - 17

18ος αἰ.

Χειρόγραφον εἰς γλῶσσαν τουρκικὴν.

1. σ. 2 - 228. 'Υποδείγματα πρὸς σύνταξιν αἰτήσεων.

2. σ. 239 - 272. 'Υποδείγματα λογαρικῆς.

3. σ. 274 - 325. 'Οθωμανικὸς Νομοκάνων. 'Αρχ.: BISMILLAH AR — RAHMAN AR — RAHIM (= Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ πολυευσπλάγχνου καὶ ἐλεήμονος).

'Εν σ. 327 καὶ 328 διάφοροι σημειώσεις.

Α. Αἱ σελίδες 229 - 238, 273 καὶ 326 ἄγραφοι. Γραφὴ ἐπιμελής. 'Ερυθρογραφία. Κατάστασις πολὺ καλή. 'Υπολείπεται τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς σταχώσεως (ἡμιδεματίνης).

[Λάθη κατὰ τὴν ἀρίθμησιν τῶν σσ.: 137 δίς, 245 δίς; ἄλλα: 265 - 247].

Δωρεὰ Χ. Δρακοπούλου (1961).

Εὐγενία Ρέγκου - Σγουροῦ